

Lausunto

03.10.2022

Asia: VN/485/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja terveydenhuoltolain 60 §:n muuttamisesta sekä erikoissairaanhoidon lain 28 ja 29 §:n kumoamisesta (yliopistollisen sairaalan tehtävät)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Asia: VN/485/2022

Siun sote - Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymä kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja terveydenhuoltolain 60 §:n muuttamisesta sekä erikoissairaanhoidon lain 28 ja 29 §:n kumoamisesta (yliopistollisen sairaalan tehtävät).

Yleisinä huomioinaan esitettyihin lakimuutoksiin Siun sote toteaa seuraavaa:

Ehdotettujen säädösten sisältö, vaikutukset ja toimeenpano on kuvattu pääosin selkeästi. Esityksellä ei säädettä uusia tehtäviä yliopistollisille sairaaloille eikä esityksellä esitetä muutoksia yliopistollisten sairaaloiden rahoitukseen, mitä Siun sote pitää oikeana linjauksena. Tästä huolimatta esitettävistä lakimuutoksista ei käy ilmi vahva kytkös lausunnolla niin ikään olevaan Hallituksen esitysluonnos hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain (jäljempänä rahoituslaki) muuttamisesta (yliopistosairaalalisä ja siirtymätasauksen muutokset), lausuntopyynnön diaarinumero VN/16752/2022. Lausunnolla olevan toisen esityksen mukaan lisän perusteella otettaisiin huomioon yliopistollisista sairaaloista aiheutuvia muita sairaaloita korkeampia kustannuksia. Siten tässä lausuttavana oleviin lakimuutoksiin tulisi Siun soten näkemyksen mukaan liittää viittaus rahoituslakiin, jossa tästä säädetään. On ilmeistä, että tehtävät tulee olla sidoksissa rahoitukseen, jolloin rahoituslain muutokset eivät saa tarkoittaa automaatiota, jolla lisää korostettaisiin, ilman että myös yliopistosairaaloiden tehtäviä, yliopistosairaaloiden keskinäistä yhteistyötä ja onnistumista kustannusvaikuttavuuden sekä alueellisen TKI toimintojen kehittämisessä tarkasteltaisiin yhdessä.

Näkemyksemme mukaan pelkkä velvoitteiden luettelo ei riitä turvaamaan yliopistosairaalan omaavan hyvinvointialueen ja sen ympärille muodostuvan yhteistoiminta-alueen (YTA) sujuvaa yhteistoimintaa vailla pelkoa siitä, että yliopistosairaalan tehtäviin vedoten syntyisi oikeus myös pienentää YTA alueen muiden hyvinvointialueiden rahoitusta. Tehtävät itsessään eivät saisi luoda lain tulkinnasta johtuvaa oikeutta puuttua keskussairaaloimintaa ylläpitävän YTA:n muun hyvinvointialueen rahoitukseen. Siun sote näkee tässä ilmeisen vaaran, koska vaikka lakiesityksellä ei määrätä yliopistollisille sairaaloille uusia tehtäviä, mutta tästä huolimatta hallituksen esityksessä mainitaan valtion ottavan tulevaisuudessa ”kaikki yliopistollisille sairaaloille säädetyt tehtävät huomioon arvioidessaan hyvinvointialueiden rahoituksen määrää ja sen kohdentamista”. Pidämme tällaista väljää kirjausta Suomen muiden kuin yliopistosairaaloiden omaavien hyvinvointialueen etujen vastaisena, ellei sitä edellä kuvatulla tavalla täsmennetä, koska vaikka yliopistosairaalan tehtävät tärkeitä ovatkin, on tällaisen kirjauksen tulkinnan perusteella ilmeistä, että niitä rahoitettaisiin tulevaisuudessa yhä enemmän muiden alueiden rahoituksen kustannuksella.

Siun sote pitää tärkeänä, että hyvinvointialueiden tehtävissä ja resursoinnissa huomioidaan TKI-toimintojen tärkeys sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmän toimivuudelle sekä yliopistosairaaloiden erityinen rooli näissä tehtävissä. Tähän tulisi kuitenkin olla myös selkeä lain tasoinen kirjaus, miten TKI-toiminnot rahoitetaan muiden kuin yliopistollisen sairaalan omaavien hyvinvointialueiden osalta. Pidämme tätä, ilman lakiehdotuksiin tehtäviä korjauksia, ongelmallisena hyvinvointialueiden yhdenvertaisen kohtelun kannalta.

Siun sote tiedostaa, että yliopistollisessa sairaalassa toteutetaan laajasti sosiaali- ja terveysalan peruskoulutusta, tieteellistä jatkokoulutusta, erikoistumiskoulutusta sekä henkilöstön täydennyskoulutusta lääketieteellisen ja hammaslääketieteellisen ammattialojen kautta. Siun sote pitää kuitenkin merkittävänä puutteena, että samassa yhteydessä ei esitettävissä lakimuutoksissa tarkastella laajasti yliopistosairaaloiden roolin vahvistamista myös muiden alojen koulutuksessa. Pidämme perusteltuna, että erityisesti tilanteessa, jossa erilaiset hoidot muuttuvat teknologisen kehityksen myötä kiivastahtisesti, on myös lainsäädännössä kiinnitettävä huomiota koulutuksen riittävään resursointiin tasapainoisesti eri osaamis- ja erikoisaloja huomioiden, mikä esitettävissä lakimuutoksissa ei tule riittävästi huomioiduksi. Esimerkkeinä nostamme erityistä osaamista vaativien laboratorio- ja röntgenhoitajien kouluttamisen, kättilöiden kouluttamisen, kuulokuntouttajien kouluttamisen, leikkaussali-anestesiahoitajien koulutuksen jne joiden kouluttamiseen YTA -alueen tarpeisiin tulisi myös yliopistosairaalan kyetä osallistumaan osaltaan. Samoin muilla kuin yliopistollisella sairaalalla tämä koulutusvelvoite on luontaista, mutta tulisi pohtia, tulisiko se kirjata osaksi terveydenhuoltolain 60 § muuttamisesta annettua luonnosta.

Tutkittu tieto tulisi johtaa uusiin ja parempiin hoitoihin, mahdollistaa laadukkaan koulutuksen, mutta olla myös edellytys riittävälle kyvykkyydelle hyödyntää muilla yhteiskunnan aloilla tuotettua tieteellistä tietoa. Siun sote pitää tärkeänä, että hyvinvointialueudistuksessa turvataan yliopistosairaaloiden mahdollisuuksia tehdä tutkimusta tiiviissä yhteistyössä muiden tutkimusta tekevien tahojen kanssa. On olennaisen tärkeää, että myös rahoitus ratkaistaan tavalla, joka turvaa näiden tavoitteiden toteutumisen, mutta pidämme merkittävänä puutteena, että erityistä rahoitusta koskien lakiluonnoksessa ei vahvemmin velvoiteta yliopistosairaaloita myös vaikuttavampaan tutkimustoiminnan tulosten hyödyntämiseen sekä tutkimuksen kustannustehokkaaseen

yhteistyöhön. Suomen kokoisessa maassa tulisi laissa velvoittaa valtion rahoituksella myös erityistä rahoitusta saavia yliopistosairaalisien omaavia hyvinvointialueita tiiviimpään tutkimusyhteistyöhön eri yliopistosairaaloitten kesken, jotta valtion rahoitus ja tutkimukseen käytetyt resurssit kohdentuisivat kustannustehokkaammalla tavalla. Suomen pienen koon ja niukkojen resurssien vuoksi päällekkäisen tutkimustyön tekemistä tulisi tarkemmin kansallisesti ohjata. On kansantaloudellisesti kestävämpää, että yliopistosairaalisia saavat hyvinvointialueet, jotka toimivat myös tertiäärisen tason erikoissairaanhoidon palvelujen tuottajina yhteistoiminta-alueensa (YTA) muille hyvinvointialueille voi nostaa omaa palvelujensa hinnoittelua lähes rajattomasti oman toimintamenojensa kasvun peittämiseksi, ilman selkeästi lainsäädäntöön kirjattua veloitetta tehdä myös tällä erityisellä rahoituksella kustannustehokasta ja vaikuttavaa tutkimusta ja muuta YTA:ta palvelevaa, keskittämisesetyksessä velvoittavaa palvelutuotantoa. Tästä syntyy mekanismi, jolla ympäröivien hyvinvointialueiden rahoitusta voidaan heikentää tahattomasti. Tätä lain perusteluissa ei ole riittävästi myöskään pohdittu.

Koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotehtävien vastuun sisällyttäminen hyvinvointialueiden järjestämislakiin on tarkoituksenmukaista. Esitetyissä muutoksissa perustason sosiaali- ja terveyspalveluiden koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio-toiminnot tulee esittää selkeämmin niin, että lakiluonnokset eivät myöskään tulkinnallisestikaan rajoita muiden hyvinvointialueiden tekemää TKI toimintaa oman maakuntansa elinvoimaisuuden mahdollistamiseksi. On useita tutkimuksia ja selvityksiä siitä, onko tutkimuskeskittymien innovaatiot lisänneet ympäröivien maakuntien elinvoimaisuutta tai vastaavasti millaista merkitystä maakunnan oman TKI toiminnalla on alueen elinvoimaisuudelle, joihin lain muutosten esitöissä ei viitata lainkaan. Näiden toimintojen mahdollistaminen myös perustason sosiaali- ja terveyspalveluissa tulee siksi ehdottomasti huomioida lausuttavina olevissa lakiluonnoksissa, mutta myös valmisteilla olevassa esityksessä hyvinvointialueen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta. Nykyisillä kirjauksilla lähinnä vain varmistetaan yliopistosairaalan omaavien hyvinvointialueiden etu.

Pykäläkohtaisia huomioita:

Siun sote ehdottaa korjattavaksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta 34 §:ssä ja -sanat korvattavan tai -sanalla paremmin ymmärrettäväksi lauseeksi seuraavassa lauseessa ”Hyvinvointialueiden, joiden alueella sijaitsevat Turun, Oulun, Tampereen yliopisto tai Itä-Suomen yliopiston terveystieteiden tiedekunta...”

Siun sote ehdottaa myös sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta 34 a §:n 1 mom osalta tekstin muokkaamista siten, että tehtäväksi tulisi kirjatuksi yliopistosairaalan tärkein tehtävä, vaativan erikoissairaanhoidon ja Valtioneuvoston asetus erikoissairaanhoidon työnjaosta ja eräiden tehtävien keskittämisestä (582/2017) ja muiden tätä perustehtävää säätelevien lakien mukaiset tertiääritaso hoidolliset tehtävät ja hoitojen arviointitoiminta.

Lisäksi ehdotamme sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta 34 a §:ään lisättäväksi velvoitteen myös kaikkien yliopistosairaaloiden keskinäiseen yhteistyöhön ja tarvittaessa tarkastelemaan työnjakoa, jotta palvelujen laatua ja kustannustehokkuutta voidaan helpommin kehittää erityisesti tiettyjen kalliiden ja vaativien, suppeaa erikoisosaamista edellyttävien palvelujen optimaaliseksi turvaamiseksi, mutta myös päällekkäisen tutkimustyön ja siitä aiheutuvien kulujen vähentämiseksi.

Kettunen Riikka

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue - Lausunnon virallinen antaja Jarmo
Kukkonen, va. toimialuejohtaja terveys- ja sairaanhoitopalvelut